

κάστρον

Τρίτη, 2 Ιουλίου 2013
11:24 μμ

Σημασία:

κάστρον το· κάστρο· κάστρος· πληθ. κάστρα και κάστρη (όπως άστρο, άστρα και άστρη) .

1)

α) **Φρούριο:**

(Χρον. Μορ. Η 2868)·

β) (μεταφ.):

Τείχος και **κάστρον** φοβερόν και πύργος της Τρωάδος (ενν. ο Έκτορας) (Πόλ. Τρωάδ. 7177)·

Πότε να επεριοπάτησες το **κάστρον** της ψυχής μου; (Λίβ. Sc. 278).

2) Οχυρωμένη πόλη:

να έρτεις να κληρονομήσεις έθνη μεγάλα, ... **κάστρα** μεγάλα και τειχωμένα εις τον ορανό (Πεντ. Δευτ. ΙΧ 1). Το ιερον ποτλιεθρον του Ομηρου (Οδυσσεια 1)

3) Τείχος·

(μεταφ. στον πληθ.) σπίτι:

ημέρα την έφτατη ... μη κάμεις παν δουλειά εσύ και ο υιός σου ... και ο ξένος σου, ος εις τα **κάστρα** σου (Πεντ. Έξ. ΧΧ 10).

Η λ. και ο τ. -ο ως τοπων. (και με τα επιθ. Μέγα και Μεγάλο) = η πρωτεύουσα της Κρήτης, το Ηράκλειο:

(Ερωτόκρ. Ε' 1547), (Τζάνε, Κρ. πόλ. 15017, 26424, 39919).

Επιτομή Λεξικού Κριαρά

Τήν λέξιν κάστρον (φρούριον) συχνότατα μεταχειρίζονται οί Βυζαντινοί συγγραφείς, οί όλίγον πρό της άλώσεως άκμάσαντες. Ούτω σήμερον καλοϋσι και οί Κ/πολίται τά τείχη. Κάστρον έκάλουν οί Βυζάντιοι οχι ταυτα μόνα, αλλά και όλα τά παραθαλάσσια τείχη. Ή λέξις έμεινεν και εις ήμας.

Πασπατης

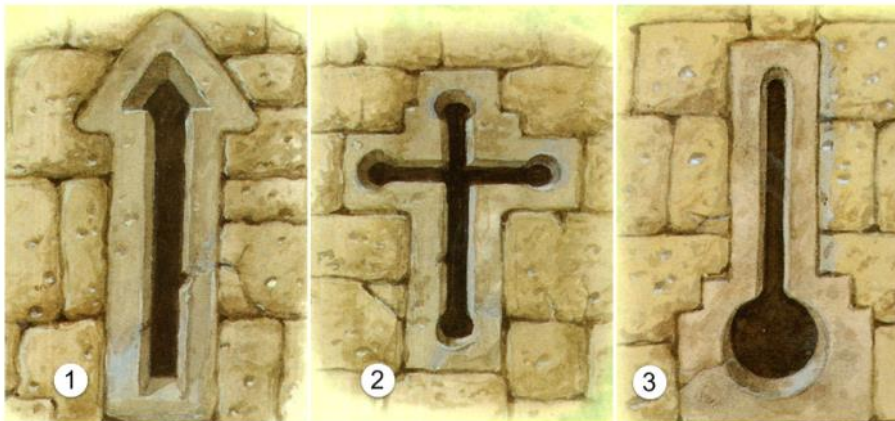
Εγκυκλοπαιδικά

Το μεσαιωνικό κάστρο διέθετε **επάλξεις** και **πολεμίστρες**. Οι **επάλξεις** κάλυπταν τους πολεμιστές όταν προετοιμάζονταν (πχ. Όπλιζαν τις τοξοβαλιστρες τους ή όταν εβάλλοντο). Αποτελούσαν το επάνω μέρος το τείχους. Φρ. Έπεσε επί των **επάλξεων**, βρίσκεται στις **επάλξεις**.

Οι επάλξεις ρεγόντουσαν και **άκρα** . Φρ *Ας μην φθάσωμε στα άκρα*, στις επάλξεις κατ' επέκτασιν σε βίαια μέσα, πολεμικές συρράξεις. Αυτές που λέμε **ακραίες καταστάσεις**.

Οι οπαδοί των **ακραίων** λύσεων λέγονται **άνθρωποι των άκρων** ή εξτρεμιστές.

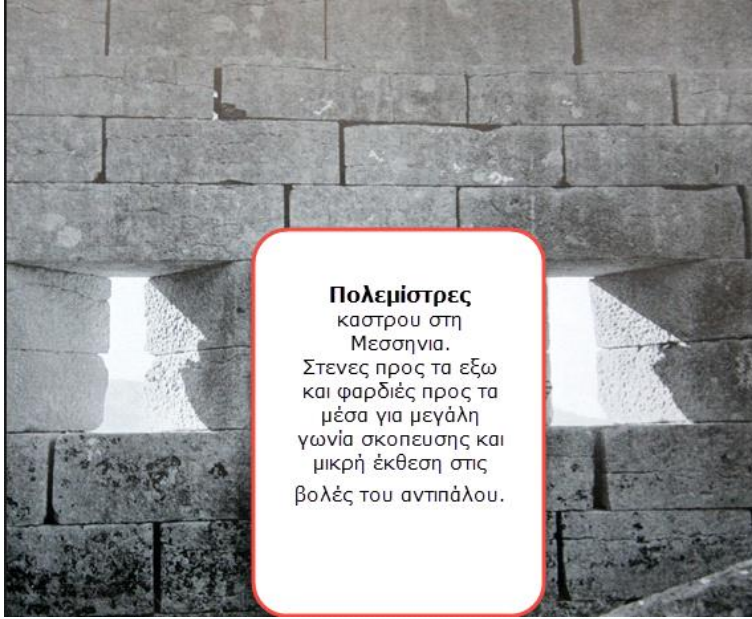
Μέσα στο κτήριο του κάστρου υπήρχαν πολεμίστρες (στενά παράθυρα για βολή προς τους πολιορκητές)

1. Η ΧΑΡΑΜΑΔΑ ΤΟΥ ΤΟΞΟΒΟΛΟΥ :Παλιό άνοιγμα για να δέχεται τόξο. Από τις χαραμάδες αυτές έμπαινε και καθαρός αέρας μέσα στο κάστρο.
2. ΠΟΛΕΜΙΣΤΡΑ ΒΑΛΛΙΣΤΡΑΣ: Άνοιγμα με ειδική κατασκευή για να δέχεται τις βαλλίστρες.

Ο τοξοβόλος μπορούσε να στοχεύσει τον εχθρό αριστερά και δεξιά.

3. ΛΟΥΠΑ: Διαμορφωμένο άνοιγμα τοξοβόλου ώστε να δέχεται και κανόνι
Το άνοιγμα διαμορφώθηκε όταν άρχισαν να χρησιμοποιούν κανόνια, η κνήμη των οποίων έμπαινε στο κάτω μέρος.

Το έλεγαν και «αναποδη κλειδαρια» -Δες Konstantin Nossou, The Fortress of Rhodes 1309-1522 σ.166

Βλ. φουσσάτον

Συνωνυμα

Δυναμάρι

Μον. Μεταφραση του Ιταλικου fortezza

φουσσάτον

Fossato

Βίγλα

βίγλες

βίγλα η [νίγλα] O25 : (παρωχ., λογοτ.) σκοπιά, παρατηρητήριο σε ψηλή θέση. || (επέκτ.) σκοπός, φρουρός.[μσν. βίγλα < οσπλ. ρ. *vigilare < λατ. vigilare `κάνω σκοπός', vigilia `φρουρά']

Τριαντ.

βίγλα η.

1) Σκοπιά:

είπες μου ότι στην βίγλαν ήσουν (Ερωτοπ. 28)·

βίγλα διαφυλάγει (Σταυριν. 318).

2)

α) Φρουρά:

αποκομήθη η βίγλα των Φραγκών (Κώδ. Χρονογρ. 693)·

β) (στον πληθ.) φρουροί:

οι βίγλες τους εγροικήσασιν (Αχιλλ. I 324).

3) Φρ.

α) κά(μ)νω βίγλα, ποιώ βίγλα ή (καλές) βίγλες, πολομώ βίγλα ή (καλές) βίγλες, κρατώ βίγλας = φρουρώ:

(Σουμμ., Ρεμπελ. 163), (Μαχ. 749), (Βουστρ. 21610), (Δούκ. 2773)·

β) αναβαίνω (ή ανεβαίνω) εις την βίγλαν ή εν τη βίγλη, καταβαίνω (ή κατεβαίνω) εις (την) βίγλαν ή κατέρχομαι εις βίγλαν = πηγαίνω στη σκοπιά:

(Διγ. Ανδρ. 38637), (Διγ. Esc. 660)·

γ) βάνω τας βίγλας, ορδινιάζω, ορθώνω, στήνω (τες) βίγλες = εγκαθιστώ φρούρηση, φρουρά:

(Ασσίζ. 22210), (Μαχ. 11623), (Διήγ. Αλ. V 76), (Διγ. Esc. 1029).

[<λατ. vigilia ή vigiliae. Η λ. τον 7. αι. (LBG) και σήμ.]

Κριαρας

Κλεισουρα

Ετυμολογία:

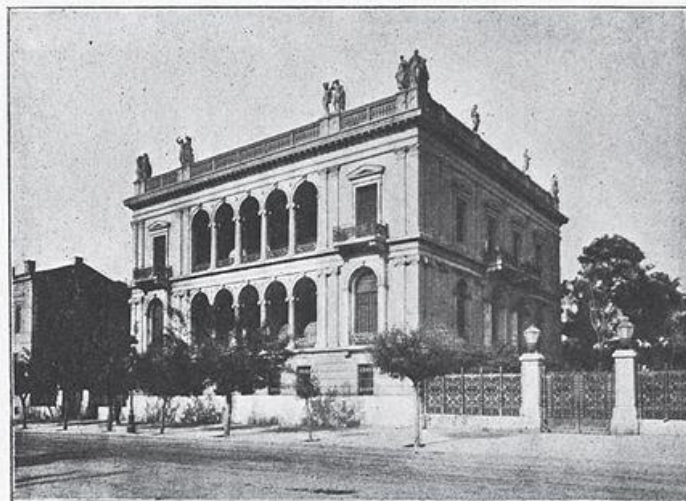
[<λατ. castrum. Ο τ. -ο και σήμ. Η λεξη απαντα απο τον 6^ο αι. (Soph.)]

- το λατινικο castrum

Castra. From *καστρῶ* for *καταστρώω*, to strew or spread on the ground. So *στρατῆς* is from obs. *στρώω*, *στραο*, *στρατί*, *στρώω*: Properly, says Don-negan, a camp. Others from *casa*, whence *casitra*, *castra*. A collection of cottages. Indeed we find *castrum* in the singular, explained by Riddle 'a large hut; then, in military science, a fort, redoubt, entrenchment; hence a strong hold, fortress: plural, several entrenchments or redoubts, lying in a quadrangular form: hence a camp.' Others derive *castrum*, a fortress surrounded with thick walls, from *caveo*, *cavsum*, *cavstrum*, *castrum*, as *Moneo*, *Monsum*, *Monstrum*: 'Quo quisque sibi *cavet*.' Or from *χάζω*, *κέχασται*; 'Quo quisque se recipit *praesidii causā*.'

Εικόνες

Ιλίου Μέλαθρον

Ίλιον Μέλαθρον

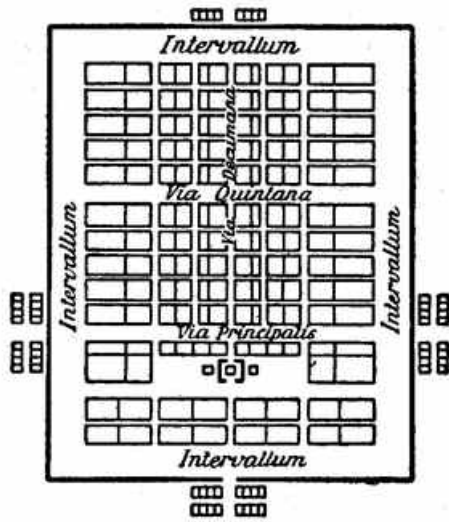
Καστέλ ντελ Μόντε

Pasted from <<http://www.google.gr/blank.html>>

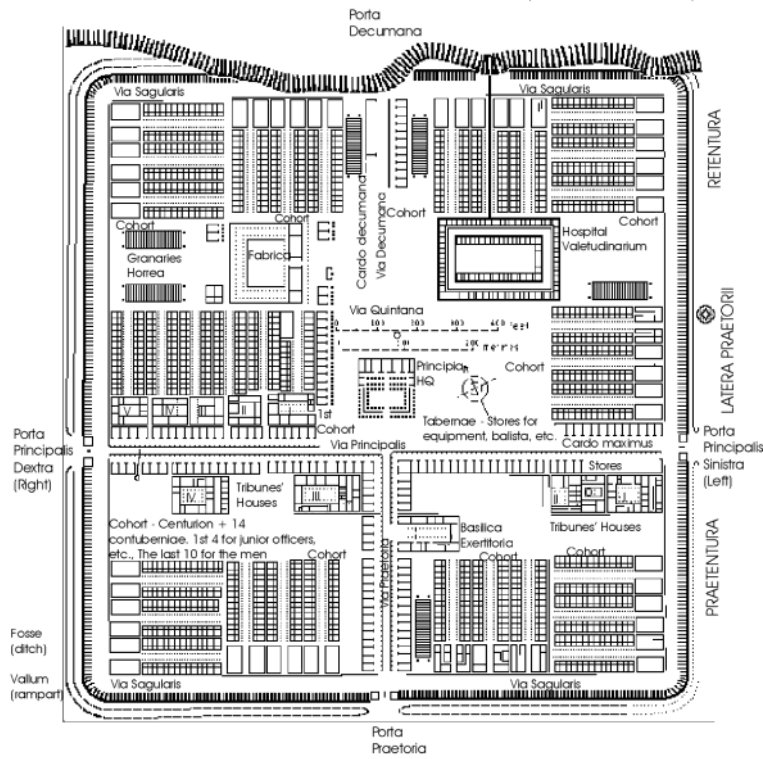
Το Καστέλ ντελ Μόντε (αποδίδεται ως το Κάστρο του Βουνού) είναι κάστρο στην επαρχία του Μπάρι της περιοχής της Απουλίας (Puglia). Βρίσκεται κοντά στις πόλεις Άντρια (Andria) και Κοράτο (Corato) σε σχετικά απομονωμένη περιοχή και σε υψόμετρο 540 μ., στην κορυφή ενός λόφου κοντά στο (κατεστραμμένο σήμερα) μοναστήρι Santa Maria del Monte. Εμπνευστής της κατασκευής και επιβλέπων ήταν ο Φρειδερίκος Β' Χοενστάουφεν, Αυτοκράτορας της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας του Γερμανικού Έθνους.[1] Στην Enciclopedia Italiana αναφέρεται ως "το πλέον εντυπωσιακό κάστρο από όσα έκτισε ο Φρειδερίκος Β'"[2] Αυτό οφείλεται κυρίως στο εντυπωσιακό σχήμα της κατασκευής του. Η αρχιτεκτονική του είναι ένα επιτυχημένο μίγμα στοιχείων της κλασικής αρχαιότητας, της Ισλαμικής Ανατολής και της βορειοευρωπαϊκής κιστερσιανής - γοθτικής αρχιτεκτονικής.[3]

Τυπική κάτοψη Ρωμαϊκού κάστρου (στρατοπέδου)

Screen clipping taken: 3/7/2013 5:43 πμ

INCHTUTHIL ROMAN FORTRESS (SCOTLAND)

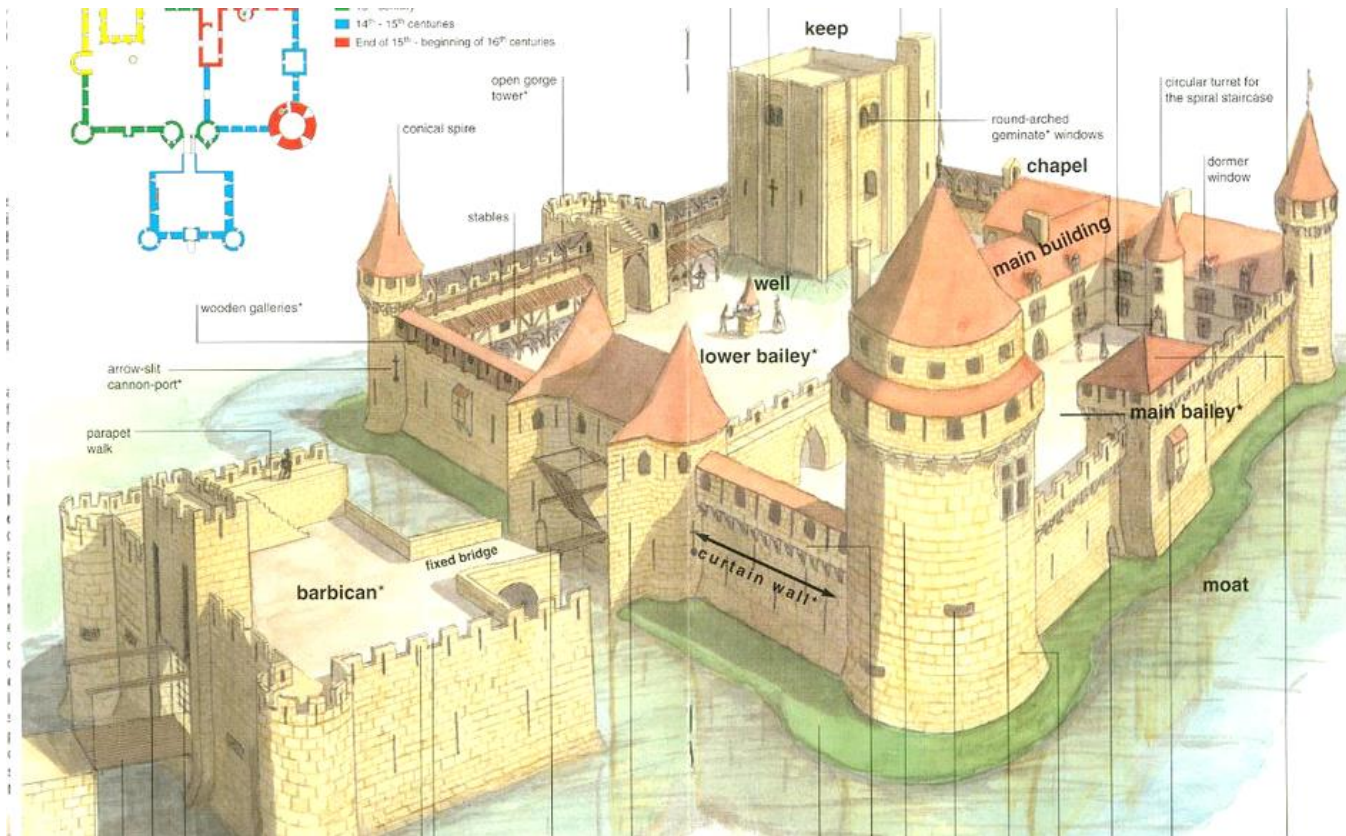

There should be houses for six tribunes (one tribunus laticlavus and five tribuni angusticlavii) but only four are shown.
 The house of the praefectus castrorum is not visible.
 The praetorium was not built, but it would typically be Mediterranean in style with ranges of rooms built around an inner courtyard.

Δειγματα μεσαιωνικων καστρων

Ονοματολογία

CASTELLO SANT-ANGELO (Μαυσωλείο του Αδριανού)

CASTELLO SFORZESCO

Schönbrunn

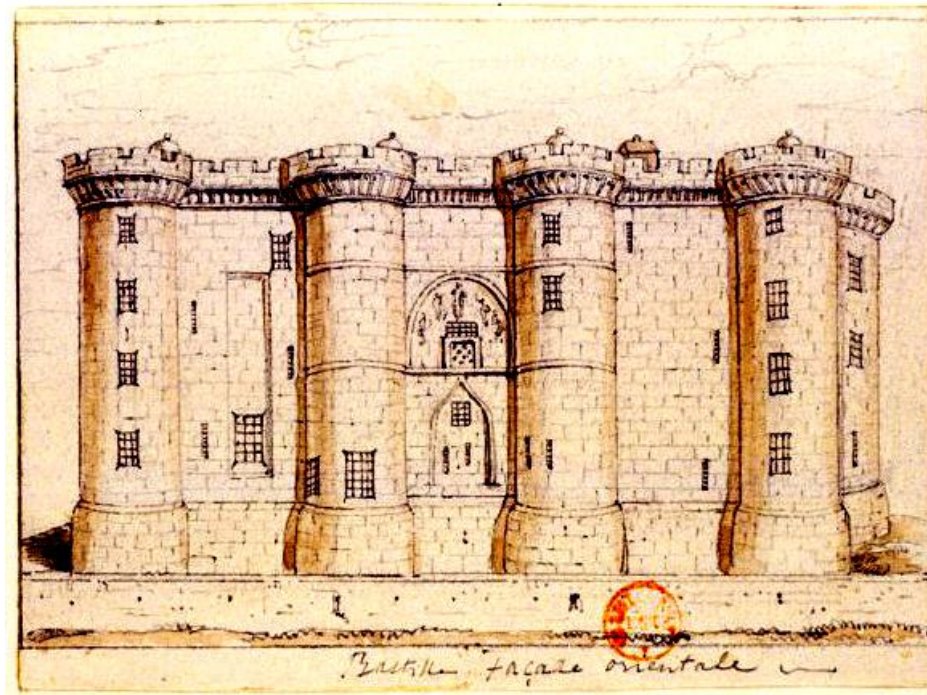

Château de Vincennes

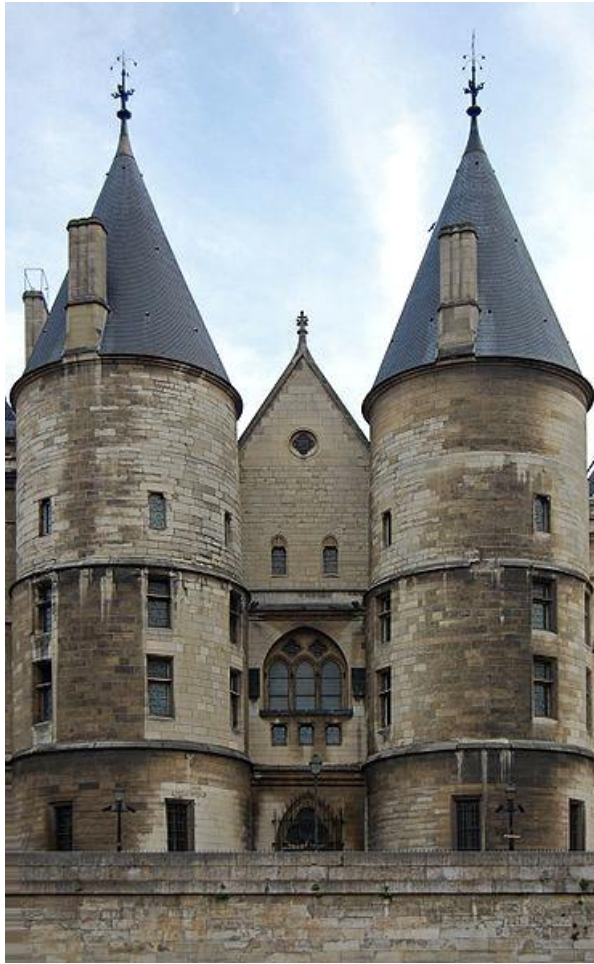

ΒΑΣΤΙΛΗ

(Χαλκογραφία της εποχής, το κτιριο κατεδαφισθηκε κατά την Γαλλικη επανάσταση)

ΚΟΝΣΙΕΡΖΕΡΙ

Fontainebleau

WINDSOR

ALEPO

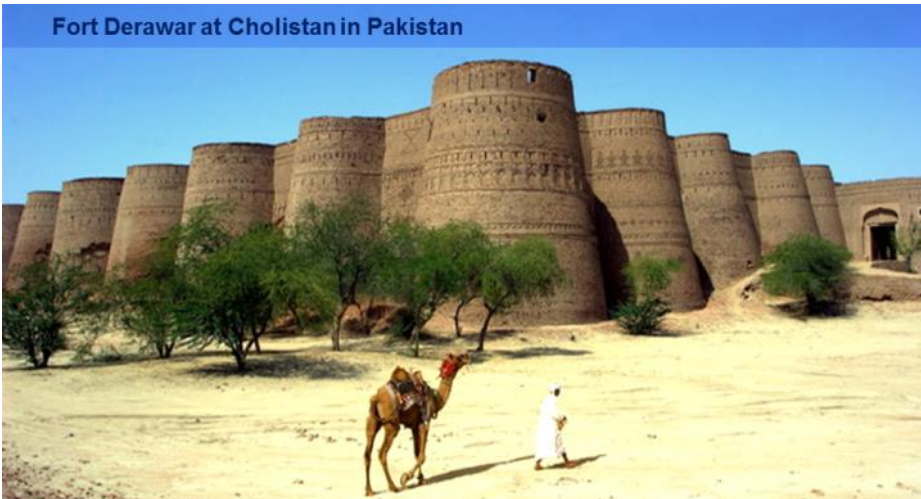

Το κάστρο της Συρίας - Χαλεπίου (Alepo, Halab)

ΠΑΚΙΣΤΑΝ

Fort Derawar at Cholistan in Pakistan

ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ

Αναπαράσταση

Το κτήριο είναι περισσότερο η κατοικία του φεουδάρχη παρά οχυρό ή φρούριο.

ΚΑΣΤΡΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΧΛΕΜΟΥΤΣΙ

Το Χλεμούτσι ή Χλουμούτσι ή Clermont ή Castel Tornese ήταν το σημαντικότερο κάστρο του Πριγκιπάτου της Αχαΐας. Κατασκευάστηκε μεταξύ του 1220 και του 1223 κατά την εποχή της Φραγκοκρατίας από το Γοδεφρείδο Β' Βιλλεαρδουίνο στην Ηλεία και προστάτευε και την Ανδραβίδα, αλλά και το επίνειο της, τη Γλαρέντζα.

Το αρχικό όνομα του κάστρου ήταν Clermont, όπως το ονόμαζαν οι Γάλλοι ιδιοκτήτες του. Οι Έλληνες το ονόμασαν Χλουμούτσι όπως φαίνεται στο Χρονικό του Μορέως ή Χλεμούτσι, η ονομασία που έφτασε σε εμάς σήμερα. Κατά την εποχή της βενετσιάνικης κυριαρχίας ονομάστηκε Castel Tornese, επειδή οι Βενετσιάνοι θεωρούσαν ότι εκεί γινόταν η κοπή των νομισμάτων του πριγκιπάτου της Αχαΐας, των τορνεζίων.

ΠΑΛΑΜΙΔΙ - ΝΑΥΠΛΙΟ - ΙΤΣ ΚΑΛΕ

ΙΠΠΟΤΩΝ ΡΟΔΟΥ

ΜΠΟΥΡΤΖΙ - ΝΑΥΠΛΙΟ

ΧΑΝΙΑ

ΡΕΘΥΜΝΟ - ΦΟΡΤΕΤΣΑ

ΚΑΡΑΜΠΑΜΠΑ - ΧΑΛΚΙΔΑ

ΗΡΑΚΛΕΙΟ - ΚΟΥΛΕΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ - ΕΠΤΑΠΥΡΓΙΟΝ ή ΓΕΝΤΙΚΟΥΛΕ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ - ΛΕΥΚΟΣ ΠΥΡΓΟΣ

ΠΛΑΤΑΜΩΝΑΣ

ΡΙΟ

Περισσότερα στο [ΚΑΣΤΡΟΛΟΓΟΣ](#)
Του Μανώλη Παπαθανασίου.

Χαρακώματα

Πολυβολεία

sudis

Ρωμαϊκό στρατόπεδο (κάστρο) στη Γερμάνια

Στρατιωτική Ιστορία σελ. 6

Ξενόγλωσσα

Λατινικά

Castrum

Οι ενδείξεις υπήρχαν πριν από 100 και πλέον χρόνια. Τώρα, ωστόσο, οι Γερμανοί αρχαιολόγοι εντόπισαν ένα ρωμαϊκό στρατόπεδο στο Ολφεν του Μύνστερλαντ. Πρόκειται για το σημαντικότερο, εδώ και δεκαετίες, εύρημα αυτού του είδους στη συγκεκριμένη περιοχή. Οι αρχαιολόγοι στο Μύνστερλαντ πανηγυρίζουν για ένα σπάνιο εύρημα της ρωμαϊκής περιόδου: έφεραν στο φως τα κατάλοιπα ενός στρατοπέδου των Ρωμαίων, που χρονολογείται 2.000 χρόνια πριν, στο Ολφεν. Κεραμική, νομίσματα και εξαρτήματα ένδυσης αποτελούν μάρτυρες της καθημερινής ζωής των ρωμαϊκών στρατευμάτων. Εκτός από αυτά, οι αρχαιολόγοι βρήκαν στοιχεία, που αποδεικνύουν την ύπαρξη τάφρου, που περιέβαλλε το στρατόπεδο, καθώς και ενός f.nMvfl-τειχους, αμφότερα από τα οποία προστάτευαν τους 1.000 περίπου λεγεωνάριους από επιθέσεις. Οι στρατιωτικές εγκαταστάσεις, έκτασης περίπου πέντε εκταρίων, από την εποχή του αυτοκράτορα Αυγούστου, ήταν πιθανότατα στρατιωτική βάση και σταθμός ανεφοδιασμού, από όπου οι Ρωμαίοι έλεγχαν το πέρασμα του ποταμού Λίππε. Πιθανότατα οι εγκαταστάσεις ήταν ένας ενδιάμεσος σταθμός ανάμεσα στις στρατιωτικές βάσεις του Μπέγκινγκχαουζεν και του Ομπεραντεν, που βρίσκονταν σε απόσταση 20 χλμ. Πρώτα ίχνη του στρατοπέδου ανακαλύφθηκαν πριν από 130 χρόνια. «Αυτό το στρατόπεδο των Ρωμαίων οι αρχαιολόγοι το αναζητούν εδώ και περισσότερα από εκατό χρόνια. Ήταν ο χαμένος κρίκος μιας σειράς ρωμαϊκών στρατοπέδων κατά μήκος του Λίππε», αναφέρει ο Βόλφβανγκ Κιρσχ, διευθυντής της Ένωσης Πόλεων και Επαρχιών της Βεσφαλίας-Λίππε (LWL). Ο Κιρσχ έκανε λόγο για μια συναρπαστική ανακάλυψη στον χώρο της έρευνας της ρωμαϊκής περιόδου στη Βεσφαλία. Ενδείξεις για την ύπαρξη του στρατοπέδου υπήρχαν πριν από έναν αιώνα ήδη: Το 1890, στην περιοχή βρέθηκε ένα ρωμαϊκό χάλκινο κράνος. Το 2008 βρέθηκαν στην περιοχή χάλκινα νομίσματα. Με ανιχνευτές μετάλλων και αεροφωτογραφίες, οι αρχαιολόγοι μπόρεσαν να εντοπίσουν το στρατόπεδο. Με βάση τα ευρήματα, έχουμε μια ακριβή χρονολόγηση των εγκαταστάσεων. Το στρατόπεδο, που,

συγκριτικά με άλλα του ποταμού Λίππε, ήταν μάλλον μικρά, χρονολογείται στον 1ο αι. π.Χ. Η ανακάλυψή του συνεπάγεται πολλή δουλειά για τους αρχαιολόγους.

Castra (πληθυντικός του castrum)

Από το παλαιότερο Λατινικό **CADSTRUM** περιφραγμένος και οχυρός τόπος. (πβλ. κατάστρωμα)

Castra sunt ubi milites steterunt ([Ισιδωρος](#)) δηλ. εκεί που βρίσκονται οι στρατιώτες, στρατοπεδο. Φαίνεται πως οι μεσαιωνικοί συγγραφείς ονομάζαν castrum κάποια πολιτεία ή επισκοπή.

Castra aestiva θερινά στρατόπεδα

Castra stativa μόνιμα στρατόπεδα

Castra temporaria ή expedita : προσωρινά στρατόπεδα . Τα βυζαντινά [εξέδιστα](#) ή [φοσσάτα](#) ή [άπληκτα](#).

Castra navalis οχυρά ναυστάθμων

Epircuri **castra** Σχολή Επικούρου. Το ίδιο λεγόταν και για πολιτικές παρατάξεις, κομμάτια.

Quintis **castris** Gergoniam pernevit δηλ. με πέντε κάστρα εφθάσε στην Γκεργκοβία. Δηλ. με πέντε στασεις. Πβλ. *Εντευθεν εξέλανει σταθμούς τρεις, παρασάγγας* εικοσιν και δύο του Ξενοφώντος* -Κυρου αναβαση.

Castra munire περιφραση αντι του στρατοπεδευω. Στα βυζαντινά κείμενα απαντάται και ως **τεντώνω** (τέντα=σκηνή, κατασκηνώνω, στρατοπεδεύω).

Casra movere μετακινω το στρατοπεδο ([συνεκδοχικά](#) μετακινω το στρατευμα).

Castra habere contra aliqueum εκστρατευω εναντιον καποιου.

Castrensis

Ο ανήκων στο κάστρο. Από εδώ έχουμε τον βυζαντινό **καστήνσιο** (αρχικά logotheta **castrensis** η λογοθετης του στρατιωτικου). ^{339.11 [28]}

καστήσιος, επίθ.: **κανστρέσιος**. Στρατιωτικός: κανστρέσια πεκούλια (Νομοκριτ. 105· 104). Ετυμολογία: [<λατ. castrensis. Τ. κανστρένσιος τον 6. αι. (Soph., λ. καστήσιος). Η λ. τον 4. αι. (αυτ.)]

Επιτομή Λεξικού Κριαρά

- * **Παρασάγγης** από το περσικό farsang, μονάδα μήκους. Ένας παρασάγγης ισοδυναμούσε με 30 σταδίου, περίπου 5.250 m.όσα δηλαδή διατρέχει ένας πεζός βαδίζοντας κανονικά σε διάστημα περίπου μιας ώρας.

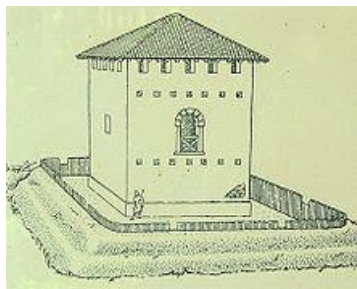
Burgus

Συνώνυμο του **castrum**

Ετυμολογείται από το ελληνικό **πύργος**.

Il termine latino burgus deriverebbe dalla termine greco di **πύργος**.

Vocabolario Etimologico della Lingua Italiana - Ottorino Pianigiani.

ΤΥΠΙΚΟ BURGUS

Η ΚΑΤΑΛΗΞΗ BOURG

borgo prov. borc(s); APX γαλλ. bore, mod

boarg, burgo: από το μόν λατ . burgus του 4ου αι από το γερμανικό borg

Στα αγγλικά αντίστοιχες καταλήξεις είναι bury, borough, brough, burgh

Πχ. Aylesbury, Canterbury, Dewsbury, Bury, Pendlebury, Shrewsbury, Tewkesbury, Glastonbury,[14] Middlesbrough,[15] Edinburgh, Bamburgh, Peterborough, Knaresborough, Scarborough, Jedburgh, Aldeburgh. Πάντα με την σημασία «οχυρή θέση».

☐ Συγγενεύει με το ελληνικό Πύργος.

Η Ζακυνθος, πρωτεύουσα του νησιου λεγονταν παλιά Μπόργκο ντελλα μαρίνα. 78

Αποτελεσε με τις 3 επιθηματικες φορμες του: borgo, burg, borough

Το στοιχείο μια πληθώρας τοπωνυμιων.

Amburgo
Asburgo
Brandeburgo
Brandenburgo
Edimburgo
Lussemburgo
Magdeburgo
Pietroburgo
Salisburgo
Strasburgo
Lussemburgo

Ο κάθε λαός μεταφράζει ανάλογα με την γλώσσα του το επίθημα burg, burge, κλπ

Μπουρζουαζία: η αστική τάξη (n.) 1707, «το σώμα των ελεύθερων πολιτών σε μια γαλλική πόλη, Η γαλλική μεσαία τάξη», από τη γαλλική αστική, από την παλιά γαλλική Burgeois, bourgeois (12ος αι..) "κάτοικος της πόλης" (σε διάκριση από το «αγρότης»), από Borg "πόλη, χωριό, "από το φραγκικό * burg« πόλη »(βλ. δήμο). Η χρήση από τους Κομμουνιστες για δηλωση "της καπιταλιστικής τάξης γενικά" βεβαιώνεται από το 1886.

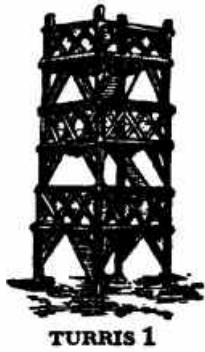

Ο Αρχοντοχωριάτης του Μολιέρου

Turris

Πύργος

1. Πολιορκητική μηχανή, ελέπολις (έλέ-πολις, ποιητ. έλέ-πτολις, -ι, -εως (έλεϊν), αυτή που καταστρέφει, κυριεύει πόλεις, επίθετο της Ελένης, σε Αισχύλο και Ευριπίδη.)

2. Πύργος, παλατι, ανακτορο, καστρο.
 Από το Αρχ. Ελλ. τύρσις (ή τύρρις)
 τύρσις, πληθ. τύρσεις, γεν -εων, δοτ. -εσι, αιτ. πληθ. τύρσιαις ή **τύρρις**, Ησύχιος (από του το Λατινικο turris):—πύργος, ειδικότερον πύργος επι τειχους, bastion, προμαχών,: Επισης τειχισμένη πολις, αγροτικη επαυλις*, πύργος.
 Πιθανον και η ΤΥΡΟΣ, η πολις του Λιβανου, να πηρε από το τύρρις το όνομα της.

(1681.) *τυρίεις· ό περίβολος του τείχους
 (1683.) τύρρις· πύργος, έπαυλις, προμαχών
 (1684.) τύρσις· τὰ αυτά
 (1685.) τύρσοις· τὸ ἐν ὕψει οἰκοδόμημα

ΗΣΥΧΙΟΣ

Πβ. Τύρινις η σημερινή [Τύρινθα](#)

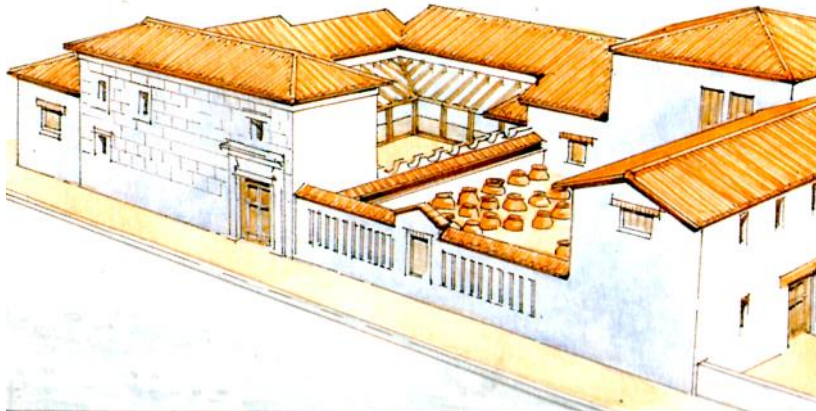
ΦΡΑΣΗ

Pallida Mors æquo pulsat pede pauperum tabernas Regumque turres

Horatius Flacus - ODE iii 13

Ο ωχρός θάνατος όμοια βάζει το πόδι στην φτωχών τις καλύβες και στους πύργους των βασιλιάδων.

- * Η ρωμαϊκή έπαυλη (villa) δεν ήταν βεβαία οχυρή όπως τα κάστρα (τα Regumque turres) ήταν όμως αρκετά προστατευμένη (ψηλοί πέτρινοι τοίχοι, μικρά παράθυρα τοποθετημένα στους άνω ορόφους, γερή πόρτα)

Ιταλικά

Castello

Fortezza (στα σημερινά Ελληνικά Φορτέτσα πχ. Του Ρεθύμνου)

Αραβικά

Kashr

al-Qāhīrah Αλ καχίρα είναι αραβικά το κάστρο και το τοπωνύμιο **Καίρο**.

Αγγλικά

Castle

από ΤΟ ΑΡΧ. Αγγλικο castel = large fortified building, stronghold, δηλ. μεγάλο οχυρωμένο κτίριο, οχυρό

Οι καταλήξεις *caster, chester, cester, ceter* απαντούν σε πολλά Αγγλικά τοπωνύμια π[χ. *Lancaster, Doncaster, Gloucester, Caister, Manchester, Chichester, Worcester, Chester, Exeter, Cirencester, Colchester, Tadcaster, Leicester, Towcester*

Tower

Από 'το λατινικό *turris*

Γαλλικά

Chateaux, Forteresse

Βλ. *Château de Fontainebleau, de Versailles; châteaux de la Loire;*

Τουρκικά

kale, hisar, burç

Γνωστά είναι τοπωνύμια όπως

το ιτς-καλε

Η Ακροναυπλία (τουρκ. Ιτς-Καλέ) είναι βραχώδης χερσονησίδα που αποτελούσε στην αρχαιότητα την ακρόπολη του Ναυπλίου. Βρίσκεται απέναντι από το Μπούρτζι και δεξιά του Ναυπλίου κατά την είσοδο στο μυχό του Αργολικού κόλπου.

Το Αφιον-καρα-χισάρ

Το όνομα στα τουρκικά σημαίνει μαύρο-κάστρο του όπιου, δεδομένου ότι το όπιο καλλιεργείτο ευρέως εδώ και ότι υπάρχει ένα κάστρο χτισμένο πάνω σε μαύρο βράχο. Επίσης είναι γνωστό απλά ως Αφιόν. Παλαιότερες γραφές: *Karahisar-i Sahip, Afium-Karahissar* και Αφιόν Καραχισάρ (όπως γράφεται στα ελληνικά). Η πόλη ήταν γνωστή ως Αφγον (όπιο), έως ότου το όνομα άλλαξε σε *Afyonkarahisar* από το τουρκικό κοινοβούλιο το 2004.

Κατά τη Μικρασιατική Εκστρατεία, η περιοχή καταλήφθηκε από γαλλικές, ιταλικές και στη συνέχεια απελευθερώθηκε από ελληνικές δυνάμεις. Η περιοχή ήταν σημείο μείζονος στρατιωτικής σημασίας για τους Έλληνες αποτελώντας μέρος της ζώνης άμυνας των ελληνικών δυνάμεων στην Δυτική Μικρά Ασία, μέχρι την κατάρρευση αυτής της ζώνης έπειτα από την ήττα του ελληνικού στρατού στη μάχη στον Σαγγάριο, λίγα χιλιόμετρα έξω από την Άγκυρα, τον Αύγουστο του 1921.

Το Ντεμίρ-ισάρ

Πόλη στη FYROM ελληνικά Σιδηρόκαστρο

Ο κούλες

Το κάστρο στο μπεντένι του λιμανιού του Ηρακλείου (ο Κούλες)
Και το επταπύργιο της Θεσσαλονίκης (γεντί κούλέ)

Μπούρτζι

Το κάστρο στο ομώνυμο νησάκι στην είσοδο του λιμανιού του Ναυπλίου.

Σωστό μπούρτσι από το **burç**.

το **ç** προφέρεται τσ και το **ç** προφερεται τζ (*camı τζαμί*).

Συνώνυμα

Φρούριο

Η λέξη ξεκίνησε από το επίθετο φρούρειος, -α, -ον, που θα πει αυτός που ανήκει στη φρουρά* και έτσι το φρούρειον [ενν. οικοδόμημα] έγινε φρούριον από πολύ παλιά αφού το φρούριον απαντά στον Αιοχύλο, στον Ευριπίδη, στον Θουκυδίδη.

*φρουρά, το σύνολο των φυλάκων, η βάρδια, η φυλακή. Μεταφορικός ο φύλακας και

υπέρμαχος. Πβλ. Περνάει ο Στρατός, της Ελλάδος φρουρός.
Παραγωγή : Φρούραρχος, Φρουραρχείο.

Στρατόπεδο

Το πεδίο (εδαφος) στο οποίο καταυλίζεται μια μονάδα στρατού. Αρχικά ήταν ένας προσωρινός χώρος με σκηνές που αργότερα έγινε μονιμός και περιτειχιστός.

Κώμη

Ανοχύρωτο χωριό.

*κωμωδοῦς οὐκ ἀπὸ τοῦ κωμάζειν λεχθέντας
ἀλλὰ τῆ κατὰ κόμας πλάνη ἀτιμαζομένους ἐκ τοῦ ἄστεως*
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ - ΠΟΛΙΤΙΚΑ

Το **άστν**, τα μεγάλα **αστικά κέντρα** κατοικούνταν από **αστούς**, που **αστεΐζονταν**. Αργότερα το αστικό κέντρο λέγονταν «**η χώρα**» και οι **χωραΐτες χωράτευαν**, έλεγαν **χωρατά**. Η **κώμη** ήταν κάτι το ενδιάμεσο και, κατά τον Αριστοτέλη, δημιούργησε την **κωμωδία**.

Στο **χωρίο** η ζωή ήταν σκληρή. Περιθώρια για αστεία δεν υπήρχαν. Οι **χωρικοί** ήταν **αγροίκοι** και έκαναν **χωριατιές**.

Πύργος

1

α. ψηλό οικοδόμημα αμυντικού χαρακτήρα συνήθ. κυκλικό ή τετράπλευρο: Τείχος ενισχυμένο κατά διαστήματα με πύργους.

Ο κεντρικός πύργος του κάστρου. Είναι ψηλός σαν πυργός, είναι πολύ ψηλός και ογκώδης. || (ως ονομασία): Ο Λευκός Πύργος της Θεσσαλονίκης. Ο Πύργος του Λονδίνου.

β. το καθένα από τα τέσσερα κομμάτια του σκακιού που μοιάζουν με πύργο και τοποθετούνται στις γωνίες της σκακιάρας: Οι κινήσεις του πύργου.

2.

κατοικία οχυρωμένη έτσι που να μοιάζει με πύργο: Οι πύργοι της Μάνης. Μεσαιωνικός πύργος, η κατοικία του φεουδάρχη. Με εντολή του Γάλλου βασιλιά ανατινάχτηκαν πολλοί πύργοι. Ο πύργος των καταιγίδων, για σπύτι απομονωμένο σε ύψωμα. ΦΡ γυάλινος πύργος, για χώρο εκούσιας απομόνωσης από το κοινωνικό περιβάλλον: Καλλιτέχνης κλεισμένος στο γυάλινο πύργο του. χτίζω πύργους στην άμμο*.

3.

κατασκευή, ιδίως οικοδόμημα, με πολύ μεγάλο ύψος: Ο πύργος του Άιφελ / της Πίζας.

Οι πύργοι της Παναγίας των Παρισίων, τα καμπαναριά της.

Ο πύργος της Βαβέλ* και ως ΦΡ. Ένας πύργος για άντληση πετρελαίου.

πύργος ελέγχου, ψηλό κτίριο στο αεροδρόμιο για τη ρύθμιση της εναέριας κυκλοφορίας.

Η πολυκατοικία γκρεμίστηκε σαν χάρτινος πύργος. ΦΡ χάρτινοι πύργοι. || ουρανοξύστης: Ο πύργος των Αθηνών. 4. (στρατ.) πυργίσκος αρματος. πυργίσκος ΥΠΟΚΟΡ. Του πύργου.

Οχυρό

α. οχυρωματικό έργο που είναι περικλειστό, βασικό για την άμυνα της περιοχής στην οποία βρίσκεται: Αντιστέκεται / παραδίνεται ένα οχυρό. Τα οχυρά του Ρούπελ.

β. (μτφ.) γι' αυτόν που αντιστέκεται στην πιεστική επιθυμία, συνήθ. ερωτική, κάποιου.

γ. (μτφ.) για ομάδα ανθρώπων, οργάνωση κτλ., η οποία συνεχίζει, επιμένει να δέχεται και να υποστηρίζει μια ιδέα, ιδεολογία, πνευματική κίνηση κτλ.: Η εκκλησία σήμερα είναι το τελευταίο οχυρό της καθαρεύουσας.

[λόγιον. εν. < αρχ. τά οχυρά, ουσιαστικοπ. ουδ. πληθ. του επιθ. όχυρός]

Γραμμή

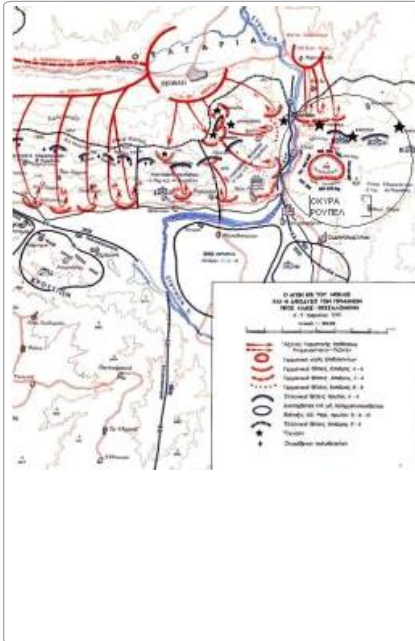
Μια σειρά οχυρών λέγεται και γραμμή

γραμμή Μαζινό

Διασημη γραμμη παραταγμένων οχυρωματικών έργων πήρε το όνομα **γραμμή Μαζινό** από τον Υπουργό Εθνικής Άμυνας **André Maginot** , ο οποίος πίεζε με όσα μέσα διέθετε για την κατασκευή, διακηρύσσοντας ότι ήταν το πλέον επείγον έργο για την προστασία της χώρας. Το αμυντικό αυτό έργο έμεινε στην ιστορία ως αποτυχία.

Γραμμή Μεταξά

αποτελείται από 21 ανεξάρτητα συγκροτήματα και μέγα πλήθος αντιαρματικών τάφρων, χαρακωμάτων και σιδηροπαγών ζωνών ανάσχεσης. Το Δίκτυο αυτό έμεινε γνωστό στην ιστορία ως "γραμμή Μεταξά", επειδή το μεγαλύτερο μέρος των οχυρών κατασκευάστηκε όταν ήταν πρωθυπουργός ο Ιωάννης Μεταξάς. Το οχυρό Ρούπελ είναι ένα από τα μεγαλύτερα. Καλύπτει τα 6,1 από τα 155 χλμ της γραμμής και κατασκευάστηκε σε ύψος 322 μ. Οι οχυρώσεις έχουν κατασκευαστεί σε τρία διαφορετικά επίπεδα και σε κάποια σημεία το πάχος του ενισχυμένου σκυροδέματος φτάνει τα 2,5 μ. το έργο κοστισε 58,5 δις ευρώ (2002) και η κατασκευή του διηρκεσε 3,5 χρονια. Η γραμμή υπερφαλαγγίστηκε κατά τη Γερμανική εισβολή 1941 όταν οι Γερμανοί εισέβαλαν στην Ελλάδα από την Γιουγκοσλαβία τον Απρίλιο του 1941. Τα οχυρα μετα από σθεναρη αντισταση (6 εως 10 απριλιου 1941) παραδοθηκαν γιατι υπεγράφη ανακωχή και τα Γερμανικά στρατεύματα εισήλθαν στη Θεσσαλονίκη.

Ενώ τα ελληνικά οχυρά άντεχαν στις γερμανικές επιθέσεις, η γρήγορη κατάρρευση της Γιουγκοσλαβίας έδωσε τη δυνατότητα στους Γερμανούς να τα παρακάμψουν και να εισέλθουν στο ελληνικό έδαφος από τα ελληνο-γιουγκοσλαβικά σύνορα μέσω της κοιλάδας του Αξιού. Στις 9 Απριλίου οι Γερμανοί εισήλθαν στη Θεσσαλονίκη και λίγο μετά ακολούθησε συνθηκολόγηση του τμήματος στρατιάς Ανατολικής Μακεδονίας.

Απληκτον

Βλ. [άπληκτα](#).

Φουσατο

Βλ. [φουσάτο](#)

Κλεισούρα

(1761.) Κλεισοῦραι: οὕτω καλοῦνται τὰ ὀχυρώματα τῶν διαβάσεων τῆ πατρίῳ τῶν Ῥωμαίων φωνῆ.

ΣΟΥΙΔΑ

Ο επικεφαλής του οχυρώματος καλεϊται **κλεισουράρχης**.

Ντάπια

ντάπια < τουρκική tabya < αραβική تَعْبِيَة (ta'bya)

Προμαχωνας. Είναι μέρος του κάστρου.

Πβλ. η Ντάπια του Μαρτινέγκου στο Ηράκλειο όπου και ο τάφος του Ν. Καζαντζάκη.

Αγγλ. bastion, redoubt

Γαλλ. fort [le]

Κούλες

Λεγεται για το καστρο του Ηρακλειου στην Κρήτη. Βλ. εικονες. Ο κάτοικος

Καλέ

Ιτσακαλέ (ο μεσα πύργος) Η Ακροναυπλία (τουρκ. Ιτς-Καλέ) είναι βραχώδης χερσονησίδα που αποτελούσε στην αρχαιότητα την ακρόπολη του Ναυπλίου. Βρίσκεται απέναντι από το Μπούρτζι και δεξιά του Ναυπλίου κατά την είσοδο στο μυχό του Αργολικού κόλπου.

Πρλ ιτς ογλάν το εσωτερικο παιδι, ο τροφμος οκοτροφείου κν τσογλάνι ή τσόγλανος.

Πβλ. το ρεμπέτικο

Στις φυλακες του Ιτσακαλέ

Εκει σε γνωρισα καλέ!

ή κατ'άλλη εκδοση

ΤΟ ΑΝΑΠΛΙ

Στ' Άνάπλι, στόν' Ιτσακαλέ,

εκεί σε φίλησα, καλέ.

ΗΛΙΑΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ-ΤΑ ΜΙΚΡΑ ΡΕΜΠΕΤΙΚΑ σ.31

Παλάτι

Ανακτορο του Αυγουστου που ονομαστηκε ετσι γιατι χτιστηκε επι του Παλατινου λοφου της Ρωμης (mons Palatinus). Εκτοτε όλα τα οικηματα των βασιλεων και αξιωματουχων λεγονται παλάτια.

Κατα συνεκδοχήν: η Βασιλικη εξουσία. Πχ. Τον Καραμανλη τον διωρισε το παλάτι.

Μεταφορικως τα πλούτη. Δεν θελω πλουτη και παλατια.

Στο φεουδαρχικο μεσαιωνα τα παλατια ειχαν μορφή καστρου.

*)Το όνομα του Παλατινού λόφου έχει την ίδια ρίζα με εκείνη της θεάς Pales, στην οποία ήταν αφιερωμένη κατά αρχαία παράδοση η Εορτή των Palilia ή Parilia, οι οποίες διεξήγοντο στις 21 Απριλίου, την επέτειο της ίδρυσης της Ρώμης.

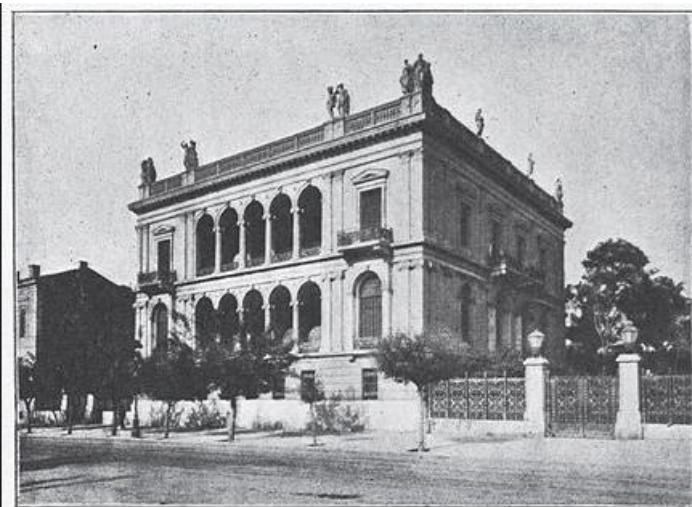
Ανάκτορο

- Συνώνυμο με το παλατι. από το αρχαιο ουσιαστικό **άναξ** = βασιλιάς. (γεν. του άνακτος)
Στις Μυκήνες και την Τίρυνθα τα ανάκτορα ήταν προστατευμένα από τα ισχυρά οχυρωματικά τείχη των ακροπόλεων, ενώ το ανάκτορο της Πύλου ήταν ανοχύρωτο σε μια όμως φυσικά οχυρωμένη θέση.
Το ανάκτορο του Νεστορα στην Πυλο πχ. έχει έκταση λίγο μεγαλύτερη από το νοτιοδυτικό μισό του λόφου, ενώ το βορειοανατολικό μέρος δαίνεται πως έμεινε ελεύθερο, χωρίς μεγάλα κτήρια, όπως και στην Τίρυνθα. Οχυρωματικό τείχος, σύγχρονο με το ανάκτορο, δε βρέθηκε στον Επάνω Εγκλιανό, αν και υπάρχει ένα αρχαιότερο περιφερικό τείχος στη βορειότερη άκρη του. Τα απότομα όμως άκρα του ίδιου του λόφου σχημάτιζαν απ' όλες τις πλευρές μια φυσική αμυντική γραμμή που δύσκολα θα μπορούσε να την περάσει ο εχθρός.

Μελαθρο

ἐς δόμων μέλαθρα πορφύρας πατῶν.

Αρχικά σήμαινε το οριζόντιο δοκαρι της σκεπής (κν πατερό ή πάτερο) κατά συνεκδοχήν σπιτι . ΜΕΛΑΘΡΟΝ , τό (μέλας) ή κυρία δοκός ή ύποβασταζουσα την στεγην της οικιας ή ενός δωματιου (κοινως πάτερο) κληθείσα ουτω διοτι συνηθως είναι μαυρισμένη από τόν καπνόν της εστιας σθεν γενικώς η στέγη, η όροφή || τό προεξέχον μέρος της δοκού, τό εξω δηλαδή της οικιας, ή κορνιζα || γενικώς, στέγη. όροφή || πληθ., ως τό λατινικο tecta, οικια, κατοικια. Συνηθως μεγαλοπρεπες κτηριο. Πβλ. Ιλιου Μελαθρον.

Ίλιου Μελαθρον

ανάβαθρον
βάθρον
βάραθρον
διάβαθρον
μέλαθρον
σπάλαθρον
υπόβαθρον

Μεγαρο

μέγαρον, -α (μέγας)· μέγα διαμέρισμα, μέγα δω μάτιον, ή κυρ. «αΐθουσα». 2) το διαμέρισμα της οικοδεσποίνης. 3) κοιτών, ύπνοδωμάτιον.—

II οικία, οίκος, ανάκτορον, «παλάτι», κατά τό πλείστον ομως έν τω πληθ., ως και τό Λατιν. aedes και lecta, έτ.ειδή ο οίκος άπετελείτο εκ πολλών δωματίων ή θαλάμων.

III ό ιερός θάλαμος τοΟ έν Δελφοΐς Ναού, ή ό βωμός, τό άδυτον || ό ναός (αλλά έν χτq Iγν. χαύχτ/μόνον καΰ' ίν.κ.), ως τό Λατ, aedes. -

IV μέγαρα και μάγαρα, χά, ήσαν υπόγεια σπήλαια, Ιερά της Δήμητρος καΐ Περσεφόνης, εις α οΙ

Αθηναίοι κατεβίβαζον ζώντα χοιρίδια κατά τινα ώρισμένην ήμεραν τής έορτής των Θεσμοφορίων.
Ετυμολογία: μέγαρον καθ άπλολογίαν (*μεγαραρον δηλ.μέγα δωμάτιον, η ά-gara-m (έπαυλις)

Αναφορές

1

Μελάθρον: Κυρίως λέγεται τὸ μέσον τῆς (15)

στέγης ξύλον τὸ ὑπέρτονον καλούμενον· ἀπὸ τοῦ με-
λαίνεσθαι ὑπὸ τοῦ καπνοῦ. Ὅταν οὖν εἶπῃ Ὅμηρος,

Αὐτὴ δ' αἰθαλόεντος ἀναΐζασα μελάθρου

ἔζετο,

τοῦτο, φασί, δηλοῖ· τινὲς δὲ ἀπλῶς, τὸν ὄροφον, ἢ (20)
τὸν οἶκον. (20)

2

Νερό

Τα καστρα υπεφεραν από θεματα υδροδοτησης. Στην Ελλάδα, σπανιότατα ειχαν τηνευχέρεια μιας συνεχους παροχής νερου. Βασιζονταν σε στερνες που γέμιζαν από τη βροχή ή από νερο που συγκεντρωναν πριν την πολιορκία.

Οι πολορκητες απεκλειαν καθε παροχη νερου, και αν διεθεταν χρονο και εφοδια, περιμεναν οι πολιορκουμενοι να παραδοθουν καταταβεβλημενοι από την πεινα η τη δίψα.

Με τους καταπελτες τους πετουσαν μεσα στο καστρο πετρες που κατέστρεφαν πηγάδια, εμποδιζαν την κυκλοφορια των πολιορκουμενων* και την προμηθεια νερου. Εκτος από πετρες πετουσαν ψοφίμια, φιδια, κεφαλια εκτελεσμενων αιχμαλωτων και κάθε τι που μπορουσε να δημιουργήσει λοιμώξεις, πανικό ή πωση του ηθικού.

Εμπρηστικα βληματα πετιωντουσαν αφειδως και προκαλουσαν καταναλωση νερου.

Το νερο ηταν ο εφιαλτης του καστρου. Ο Δρακος των μεσαιωνικων τραγουδιων, που κοβει το νερο του καστρου εινα η εκφραση αυτου του συνεχους φοβου της λειψυδρίας.

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟΣ ΑΗ-ΓΙΩΡΓΗΣ ΦΟΝΕΥΩΝ ΤΟΝ ΔΡΑΚΟΝ

Παραθέτω τρεις παραλλαγές από το Δημοτικό ποίημα "ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΗΣ ΩΡΙΑΣ
"Η ΒΟΡΙΑΣ "Η ΜΟΥΡΙΑΣ "Η ΣΟΥΡΙΑΣ" ^{2083.102} όπου με μυθολογικές εξηγήσεις διεκτραγωδεΐται η
λειψυδρία του κάστρου:

Α' παραλλαγή :

—Καλόν το Κάστρο της Βορριάς , μέσα νερό δεν έχει.

Τρία κορίτσια Καστρινά κείνο παρακαλούνε :
—Αφήστε, δράκοι, το νερό, να πιουν οί διψασμένοι,
για να πλυθοῦν οί άρρωστοι, οί κακολερωμένοι.

B' παραλλαγή :

Καλόν το Κάστρο τής Μουριάς, μέσα νερό δεν έχει,
τρία κορίτσια Καστρινά κείνο παρακαλούνε :
—Αφήστε, δράκοι, το νερό, να πιουν οί διψασμένοι,
για να πλυθοῦν οί άλουστοι οί κακολερωμένοι.

Γ' παραλλαγή :

Καλόν το Κάστρο τής Ώριας λίγο νερό κρατάνε,
αν είναι κι' άλλο λιγοστό, οί δράκοι το κρατάνε.
—Πελῦστε, δράκοι, το νερό να πιουν οί διψασμένοι,
για να πλυθοῦν οί έμορφοι και κακολερωμένοι.

*) Δεν αισθανεσαι ασφαλης όταν ξερεις ότι ανα πασαν στιγμη μπορεί να σου ερθει στο κεφαλι μια κοτρώνα των 25 κιλων!
Στην αρχη ενας τρομερος πονοκέφαλος και κατοπιν μεταβαινεις εις τοπον χλοερων. Ετσι δεν πας ουτε προς νερου σου.

Κάστρον

κᾶστρον castellum, επιτείχισμα, locus muris munitus. Suidas: κάστρον φρούριον. Achmes c. 283: ἡ ἀγορὴ ἢ κάστρον. Theophrastes: τούτω τῷ ἔθει Πέρσαι τὸ Βεδζάκιδι καλουμενον κάστρον παρέλαβον. sed et κάστρα pro oppidis roma notum est. Iustinianus Novella 128 c. 20: ἐν ταῖς πόλεσιν ἦτοι κάστροις. vet. int.: in civitatibus aut castris. intellige, aut oppidis. denique κάστρον παρεμβολή, castrum. Glossarium ms. παρεμβολή σκηνή, κάστρον, στρατόπεδον. Gloss. Graec. Latin. παρεμβολή falanx, castrum. Glossae iuris: κάστρον ἡ γων φουσαάτον. φουσαάτον pro castris poni ibi dicam ἐν θεῶ.

9591.908 [19]

Σέλμα

σέλμα, -ατος, τό (σελίς), 1. κατάστρωμα του πλοίου, σε Ομηρικοί . Ύμνοι., Ευριπιδη. 2. πληθ., σέλματα, καθίσματα, πάγκοι των κωπηλατών, Λατ. transtra, σε Τραγ. 3. γενικά, κάθισμα, έδρα, θρόνος, σε Αισχύλο. 4. σέλματα πύργων, ικριώματα πίσω από τους προμαχώνες, πάνω στα οποία στέκονταν οι υπερασπιστές του τείχους, στον Αισχύλο. 5. κορμοί δέντρων που θα χρησιμεύσουν ως οικοδομική ξυλεία, σε Στράβωνα.

Τα σέλματα μετέτρεπαν ένα απλό τείχος σαν μάντρα, σε ένα κάστρο που οι υπερασπιστές του μπορούν να **φθάσουν στα άκρα**, τις επάλξεις.

Ποιηση

Σεφερης

Ο τόπος μας είναι κλειστός,
όλο βουνά που έχουν σκεπή
το χαμηλό ουρανό μέρα και νύχτα.

Δεν έχουμε ποτάμια, δεν έχουμε
πηγάδια, δεν έχουμε πηγές.
Μονάχα λίγες στέρνες,
άδειες κι αυτές.

Παλαμᾶς

Αναξιος οποιος δεν μπορεί
μεσ' το σεισμο, το χαλασμο
Κάστρο τη γνώμη του να στήσει
και καρτερει και λέει να δω
Κι αργοσαλεύει του ψυχή σαν κυπαρίσσι.

Κωστής Παλαμᾶς

Το κάστρο της Ωριάς

Σχόλιο

Το πιο ταλαιπωρημένο από γλωσσολογικής απόψεως κάστρο: Αναφέρεται ως κάστρο της Σουριάς, της Σύρας, της Συριάς, της Οβριάς, της Ωριάς, της Σερβιάς, της Στεριάς, της Βορίας, της Μουριάς, της Μαροῦς (πιθ. Του Αμορίου)^{2083.196}. Οι ωραίες και πολύ περισσότερο οι εβραϊκές δεν είχαν κάστρα. Ιστορικά το πιθανότερο να είναι το κάστρο της Συριάς (Συρίας) και ιδιαίτερα το κάστρο του Χαλεπίου. Προκειται για κτίσμα τόσο τεραστιο και επιβλητικό που δικαίως δημιούργησε ποιήματα, τραγούδια και θρύλους.εικ. 13 - 14.

Ανεκαθεν η εγγυς ανατολή ήταν τοπος επικίνδυνος και τα μεγαλα καστρα ήταν καταφυγια και προκαλουσαν το θαυμασμο των ταξιδιωτων. Πβλ. το Ακριτικο

Της αραβίνας τα βουνά, της Σύρας τα λαγκάδια,
που κεί συνδυό δεν περπατούν,
συντρείς δεν κουβεντιάζουν,
παρά πενήντα κι εκατό, και πάλε φόβουν έχουν
κι εγώ μονάχος πέρασα πεζός κι αρματωμένος,
με τετραπίθαμο σπαθί, με τρείς οργιές κοντάρι.

Το ποιήμα

Όσα κάστρα κι' αν είδα και περπάτησα,
σαν της Ωριάς το κάστρο δεν ελόγιασα.
Κάστρο θεμελιωμένο, κάστρο ξακουστό,
σαράντα οργυαίς του ψήλου, δώδεκα πλατύ,
μολύβι σκεπασμένο, μαρμαροχυτό,
με πόρτες ατσαλένιας κι' αργυρά κλειδιά,
και του γιαλιού η πόρτα στράφτει μάλαμα.

Τούρκος το τρογουρίζει χρόνους δώδεκα,
δεν μπορεί να το πάρη το ερημόκαστρο.
Κι' ένα σκυλί τουρκάκι, μιας 'Ρωμνιάς παιδί,
'ς τον Αμιρά του πάει και τον προσκυνάει.
«Αφέντη μ' Αμιρά μου και σουλτάνε μου,»
αν πάρω γω το κάστρο τι είν' η ρόγα μου;
-Χίλια άσπρα την ημέρα κι' άλογο καλό,
και δυο σπαθιά ασημένια για τον πόλεμο.
-Ουδέ τ' άσπρα σου θέλω κι' ουδέ τα φλωριά,
ουδέ και τάλογό σου κι' ουδέ τα σπαθιά,
μόν' θέλω γώ τη κόρη, πού ναι 'ς τα γυαλιά.
-Ωσάν το κάστρο πάρης, χάρισμα κι' αυτή."»

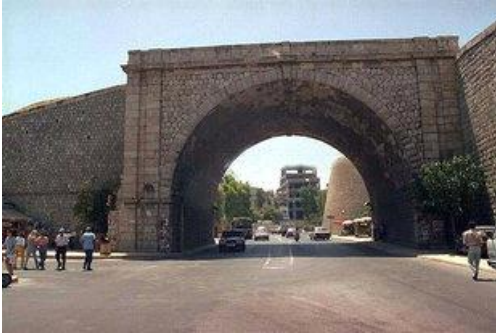
Πράσινα ρούχα βγάζει, ράσα φόρεσε.
Τον πύργο πύργο πάει και γυροβολάει,
'ς την πόρτα πάει και στέκει και παρακαλεί.
"Για άνοιξε άνοιξε πόρτα, πόρτα της Ωριάς,
πόρτα της μαυρομάτας της βασιλίσσας.
-Φεύγα απ' αυτού, βρε Τούρκε, βρε σκυλότουρκε.
-Μα το σταυρό, κυρά μου, μα την Παναγιά,
εγώ δεν είμαι Τούρκος ουδέ Κόνιαρος,
είμαι καλογεράκι απ' ασκηταριό.
Δώδεκα χρόνους έχω οπ' ασκήτευα,
χορτάρι εβοσκούσα σαν το πρόβατο,
κι' ήρθα να πάρω λάδι για τοις εκκλησιαίς.
Για άνοιξετέ μου νά μπω του βαρόμοιρου.
-Να ρήξουμε τσιγγέλια να σε πάρουμε.
-Τα ράσα μου είναι σάπια και ξεσκίζονται.
-Να ρήξουμε το δίχτυ να σε πάρουμε.
-Είμαι από τη πείνα κι' άντραλίζουμαι."

Γελάστηκε μια κόρη, πάει, τον άνοιξε.
Όσο ν' άνοιξη η πόρτα, χίλιοι εμπήκανε,
κι' όσο να μισανόιξη, γέμισ' η αυλή,
κι' όσο να καλοκλείση η χώρα πάρθηκε.
Όλοι χυθήκαν 'ς τάσπρα, όλοι 'ς τα φλωριά,
και κείνος εις την κόρη, πού ναι 'ς τα γυαλιά.

Κ' ή κόρη από τον πύργο κάτω πέταξε,

μήτε σε πέτρα πέφτει, μήτε σε κλαριά,
παρά σε Τούρκου χέρια και ξεψύχησε.

- Οι πόρτες των καστρων έπαιρναν τα ονόματα του προορισμού του δρόμου που ξεκινούσε από αυτές. Η πόρτα του γιαλού δεν υπονοεί ότι το Χαλέπι έχει παράλια αλλά ότι ο δρόμος πηγαίνει προς την παράλια. (Απόσταση ~ 100 κlm. Σε ευθεία γραμμή)
Πβλ. στο Ηράκλειο την Χανιόπορτα ή των Χανιών την Πόρτα.

Επίσης η οδος Πειραιως ξεκιναι από το κεντρο της Αθηνας, και η Λεωφόρος Αθηνων από τον Πειραιά. Προκειται για το ίδιο δρόμο.

Παραδόσεις για το κάστρο της Ωριάς.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΟΛΙΤΗ -ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

* 86

Τò κάστρο της Ωριάς
(Θεσσαλία)

Κοντά 'ς τά Τέμπη υπάρχει το κάστρο της Ωριάς. Αυτήν τήν πολιορκούσαν και σαν ειδε τα στενά, επειδή δέν ήθελε να τήν πιάσουν ζωντανή, έπεσε άπο το βράχο και έσκοτώθη. Ό τάφος της είναι εις το βράχο, απέναντι εις τήν πηγή της Αφροδίτης, πηγαίνει κανεις ώς εκεί άπονα μονοπάτι. Καμμιά φορά τήν άκούω και βογγά μέσα άπ τον τάφο. Και απάνω 'ς το τάφο είναι φυτρωμένη μια ροϊδιά, που ποτέ δέν πέφτουν τα φύλλα της.

τήν άκοΟν και βοग्γα μέσα άπ τον τάφο. Και απάνω 'ς το τάφο είναι φυτρωμένη μια ροϊδιά, που ποτέ δέν πέφτουν τα φύλλα της.

* 88

Το κάστρο της Ωριάς
(Κυνουρία)

Καθώς το λέει και το τραγούδι, ή βασιλοπούλα ερρηξε τα κλειδιά 'ς το γιανίτσαρη, που τον έθαρρυσε πώς ήταν γγαστρωμένη γυναίκα και τον λυπήθηκε, και ο γιανίτσαρης άνοιξε την πόρτα και μπήκε 'ς το κάστρο.

Ό πατέρας της βασιλοπούλας τόσο θύμωσε γι' αυτό που έκαμε ή κόρη του, που την έβαλε μεσα ς ένα βαρέλι γιομάτο βελόνια, και την έγκρέμισε άπο ψηλά το κάστρο 'ς τον γκρεμο που ήταν άποκάτω. Κ' ετσι σκοτώθη ή καϊμένη ή βασιλόπουλα.

* 87

Της ωραίας το κάστρο
(Κορδύλη Πόντου)

Στο Αλτζάκαλε, που είναι της Ωριάς το κάστρο, και έγκρεμίστη, καθώς λέει το -τραγουδι, ή κόρη άπό το παραθύρι, σταν έμπήκαν οί Τουρκοι, διατηρήθη ώς τον καιρό που έγινε όπόλεμος της Κριμαίας, και το παραθύρι, που έπεσε, και αίματα 'ς τά τείχη που ήσαν κατά τη θάλασσα. Και τα αίματα έμεναν άπο τον καιρόν που πήραν το κάστρο οί Τουρκοι. Άλλα 'ςτον πόλεμο της Κριμαίας έγκρέμισαν εκείνα τα τείχη και ετσι και παραθύρι και αίματα έχάθηκαν.

Βυζαντινη Υμνολογια

Στην βυζαντινή υμνολογία αντανακλάται η ανασφάλεια των Βυζαντινών των έσχατων χρόνων λόγω της ελεινής κατάστασης του κράτους. **Τειχος**, λιμνη,σκεπη,καταφυγιον,**πυργος**, είναι η Παναγια στην οποια αναθετουν κάθε ελπιδα τους. *

*) Πβλ. Τήν πάσαν έλτιδα μου εις σέ άνατίημι, Μήτερ τοϋ Θεοϋ, φύλαζον μέ υπό τήν σκέτην σου.

Διασωσον, άπό κινδύνων, τούς δούλους σου, Θεοτόκε, ότι πάντες μετά Θεόν, εις σέ καταφεύγομεν, * ώς άρρηκτον **τειχος** και προστασίαν.

Οί έλπίδα και στήριγμα, και τής σωτηρίας **τειχος** ακράδαντον, κεκτημένοι σέ, Πανύμνητε, δυσχερείας πάσης, εκλυτρούμεθα.

Προστάτιν σέ, τῆς ζωῆς ἐπίσταμαι, καί **φρουράν** ἀσφαλεστάτην Παρθένε, τῶν πειρασμῶν διαλύουσαν ὄχλον, καί ἐπηρείας δαιμόνων ἐλαύνουσαν, καί δέομαι διαπαντός, ἐκ φθορᾶς τῶν παθῶν μου ρυσθῆναι μέ.

Πρεσβεία θερμή, καί **τείχος** ἀπροσμάχητον, ἐλέους πηγῆ, τοῦ κόσμου **καταφύγιον**, ἐκτενώς βοῶμεν σοί, Θεοτόκε Δέσποινα, προφθασον, καί ἐκ κινδύνων λύτρωσαι ἡμᾶς, ἡ μόνη ταχέως προστατεύουσα.

Λιμὴν καί προστασία, τῶν σοί προσφευγόντων, γενοῦ Παρθένε, καί **τείχος** ἀκράδαντον, **καταφυγή** τε καί **σκέπη**, καί ἀγαλλίαμα.

Χρυσοπλοκώτατε **πύργε**, καί **δωδεκάτειχε** πόλις, ἡλιοστάλακτε θρόνε, καθέδρα τοῦ Βασιλέως, ἀκατανόητον θαῦμα, πῶς γαλουχεῖς τὸν Δεσπότην;
ΜΙΚΡΟΣ ΠΑΡΑΚΛΗΤΙΚΟΣ ΚΑΝΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΠΕΡΑΓΙΑΝ ΘΕΟΤΟΚΟΝ

Τείχος εἰ των Παρθένων, Θεοτόκε Παρθένε, καὶ πάντων των εἰς σε προστρεχόντων, ὁ γὰρ του ουρανοῦ καὶ τῆς γῆς, κατεσκευάσέ σε Ποιητῆς Ἄχραντε, οικήσας ἐν τῇ μήτρα σου, καὶ πάντας σοὶ προσφωνεῖν διδάξας.

ΑΚΑΘΙΣΤΟΣ ΥΜΝΟΣ -ΣΤΑΣΙΣ Δ

Viris magnum gaudium erat in **castris** esse, et cum adversariis dimicare.

Δια τοὺς ἀνδρες μεγάλη εὐχαριστησις ἦτον νὰ εἶναι εἰς τὰ **καστρα** καὶ νὰ μαχονται με τοὺς ἐχθροὺς.^{2070.15}

Stultum est Trojani sperare quamdiu Helena rapta habitat intra **muros** nostros.

Ανοητὸν εἶναι Τρωεὺς νὰ ἐλπίζετε ἐνοσῶ ἡ ἀρπαγείσα Ελένη κατοικεῖ μέσα στα **τειχη** μας.^{2070.19}

Ἡ φράση **intra muros** ἐπιζει διεθνῶς καὶ σημαίνει μὲν κυριολεκτικὰ «**ἐντος τῶν τειχῶν**»

Μεταφορικῶς λεγεται με τὴν ἐννοια **κεκλεισμένων τῶν θυρῶν**

Οἱ γάλλοι το λενε ἤδη ἀπὸ το 1549: **a huis clos**

πβλ.

Οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς· Εἰρήνῃ ὑμῖν.

Κατὰ Ἰωαννην 20:19

Επιθετα

Κάστρον. Πωλίεθρον, ια.
Πώλεθρον, ια. Ἄστυ,
ἔος. Πόλις, ιος.
Ἐπίδ. Ἄστυ περικλυ-
φόν. Ἐυρύχωρον. Ἄ-
γλαόν. Εὐπάρθευον.
Γιρόν. Αἰπιανόν. Ὀλ-
βιον. Κῦδιμον. Ἐπή-
ρατον. Εὐρυδέμεθλον.
Εὐρυφυλές. Εὐδμητον.
Πολυκλήεν. Καλιπυρ-
γον. Ναυσίκλυτον. Ἄ-
λιγεφές. Καλιπέσιλον.
Νεόκτισον. Ἄγνωσον.
Υΐφιλοφον. Ἐγρέμοθον.
Ἐπάππορον.

9541

Βιβλιογραφία

283

Συγγραφέας: CHRISTOPHER GRAVETT
Τίτλος: ΚΑΣΤΡΑ
Εκδότης: ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ
Έτος: 1997

289

Τίτλος: ΤΑ ΚΑΣΤΡΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
Συγγραφέας: ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΜΙΧΑΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
Εκδότης: EXPLORER
Έτος: 2002

1163

Συγγραφέας: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΑΝΙΜΑΝΑΚΗΣ
Τίτλος: ΛΙΜΑΝΙΑ ΦΡΟΥΡΙΑ - ΟΙ ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΘΗΣΑΥΡΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
Εκδότης: ΤΑ ΝΕΑ
Έτος: 2008
Θέση: 12

2268

Συγγραφέας: ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΦΗΚΟΠΟΥΛΟΣ
Τίτλος: ΤΑ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΑ ΚΑΣΤΡΑ ΤΟΥ ΜΩΡΙΑ
Εκδότης: -
Έτος: 1968
Θέση: 62

2079

Τίτλος: ΚΑΣΤΡΑ ΚΙ ΘΡΥΛΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
Συγγραφέας: ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΥΜΑΡΤΖΗΣ
Εκδότης: ΑΡΧΕΤΥΠΟ
Έτος: 2007

9541

Συγγραφέας: ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΒΛΑΧΟΣ
Τίτλος: ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΤΗΣ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΗΣ ΒΑΣΕΩΣ ΜΕΤΑ ΣΥΝΩΝΥΜΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΘΕΤΩΝ ΕΚΛΟΓΗΣ
ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΠΑΛΑΙΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΛΕΞΙΚΩΝ ΣΥΛΛΕΧΘΕΙΣ ΠΑΡΑ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΒΛΑΧΟΥ
ΤΟΥ ΚΡΗΤΟΣ
Εκδότης: ΝΙΚ. ΓΛΥΚΥΣ - ΒΕΝΕΤΙΑ
Έτος: 1820

9591

Συγγραφέας: FABROTI, Georgius Cedrenus, Bekker
Τίτλος: Interpretatio obscurum verborum Cedreni

2070

Συγγραφέας: ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΚΟΣΜΑΣ
Τίτλος: ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ
Εκδότης: ΚΑΛΟΚΑΘΗΣ
Έτος: 1957

347

Συγγραφέας: Konstantin S Nossov - Peter Dennis
Τίτλος: Medieval Russian Fortresses 862–1480
Εκδότης: Ospray
Έτος: 2007

326

Συγγραφέας: Stephen Turnbull , Illustrated by Peter Dennis

Τίτλος:Crusader Castles of the Teutonic Knights.pdf
Εκδότης:Ospray
Έτος:First published in Great Britain in 2003 by Osprey Publishing

9020

Συγγραφέας: ΑΓΝΩΣΤΟΣ
Τίτλος: Knights of Teutonic Order and Chivalry
Εκδότης:
Έτος:
Θέση:

2083

Συγγραφέας: ΚΩΣΤΑΣ ΡΩΜΑΙΟΣ
Τίτλος: ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΣΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ
Εκδότης:ΑΓΝΩΣΤΟΣ
Έτος:1979

374

Συγγραφέας: Konstantin S Nossov : Illustrated by Peter Dennis
Τίτλος: Medieval Russian Fortresses AD 862-1480
Εκδότης:OSPREY
Έτος: 2007

378

Συγγραφέας: ΜΑΡΙΑ ΓΕΡΟΥΜΑΤΟΥ
Τίτλος: ΒΑΣΙΛΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ, ΒΑΣΙΛΙΚΑ ΕΡΓΟΔΟΣΙΑ. ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΤΡΟΦΟΔΟΣΙΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΝΕΦΟΔΙΑΣΜΟ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΠΑΛΑΤΙΟΥ (9ος-11ος ΑΙ.)

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

[Φράγκικα κάστρα και μεσαιωνικά κτίσματα στην Πελοπόννησο](#)

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΙΛΙΟΣ

[Τα κάστρα της Αττικής](#)

Αντώνη Κάτανου

[Amazing European Castles](#)

[νερό](#) από τα ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ [νερουλάς](#)

[ΚΑΣΤΡΟΛΟΓΟΣ](#)

ΜΑΝΩΛΗ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

30/8/2015

ΑΣ3 Βυζαντινό Λεξικό - Copyright© 2012, 2016 by Aris Stougiannidis